Mr. Jagernath Lachmon Lezing 2026
VHP Nederland

Van Verbroedering naar Vernieuwing

10e Jagernath Lachmon Lezing
Diasporavisie 2050
en de toekomst van de Surinaamse democratische rechtsstaat

Inleider

Mr. Dr. Lachman Soedamah

Voorzitter VHP Nederland

24 september 2026 · Amsterdam

Voorwoord

De jaarlijkse Mr. Jagernath Lachmon Lezing verbindt geschiedenis met actualiteit en herinnering met verantwoordelijkheid. Zij houdt niet alleen de naam van een groot staatsman levend, maar onderzoekt vooral welke betekenis zijn gedachtegoed heeft voor de democratische ontwikkeling van Suriname.

Deze lezing, Van Verbroedering naar Vernieuwing, beschouwt Lachmons politieke erfenis in het licht van de opgaven van onze tijd: de democratische rechtsstaat, goed bestuur, de komende olie- en gasontwikkeling, sociale rechtvaardigheid en de structurele betrokkenheid van de Surinaamse diaspora.

Mijn centrale gedachte is dat verbroedering en vernieuwing elkaar nodig hebben. Vernieuwing zonder waarden mist richting; waarden zonder vernieuwing verliezen hun maatschappelijke kracht. Daarom vraagt de toekomst om een politiek die nationale eenheid verbindt met een herkenbaar sociaaldemocratisch kompas en met verantwoordelijkheid voor volgende generaties.

Ik hoop dat deze bijdrage het gesprek verdiept over de vraag hoe Suriname zijn nieuwe economische mogelijkheden rechtvaardig kan benutten, zijn instituties kan versterken en Surinamers binnen en buiten de landsgrenzen duurzaam kan verbinden.

Deze lezing draag ik op aan allen die blijven geloven dat de kracht van Suriname niet ligt in wat ons verdeelt, maar in wat ons verbindt.

Lachman Soedamah
Voorzitter VHP Nederland
Mede-initiatiefnemer van de Mr. Jagernath Lachmon Lezingen

Inleiding

Geachte aanwezigen, dames en heren,

Er zijn momenten waarop een samenleving behoefte heeft aan meer dan politieke analyses, verkiezingsprogramma's of dagelijkse commentaren. Er zijn momenten waarop zij behoefte heeft aan bezinning. Aan een ogenblik van stilte in het rumoer van de tijd. Aan een terugkeer naar de vraag waar het in de politiek uiteindelijk om behoort te gaan.

Niet om macht alleen. Niet om posities. Niet om het gelijk van de dag. Maar om de toekomst van een land.

Vandaag spreken wij over Jagernath Lachmon. Maar wij doen dat niet uit nostalgie. Wij spreken over hem omdat zijn gedachtegoed nog altijd richting geeft aan de grote vragen van onze tijd: hoe houden wij een diverse samenleving bijeen? Hoe beschermen wij de democratische rechtsstaat? Hoe geven wij jongeren vertrouwen in politiek leiderschap? Hoe bouwen wij aan een Suriname waarin vrijheid, rechtvaardigheid en verbondenheid elkaar versterken?

Sommige politici winnen verkiezingen. Andere politici veranderen de geschiedenis. Jagernath Lachmon behoorde tot die laatste categorie. Hij begreep dat een verdeelde samenleving niet bijeen wordt gehouden door macht, maar door vertrouwen. Niet door meerderheid alleen, maar door wederzijds respect. Niet door de overwinning van één groep, maar door het besef dat alle groepen zich mede-eigenaar moeten voelen van dezelfde nationale toekomst. Zijn grootste overwinning was daarom niet een verkiezingsuitslag. Zijn grootste overwinning was het geloof dat Suriname, ondanks al zijn verschillen, één natie kon zijn. Dat geloof noemde hij verbroedering.

Verbroedering was geen versiering van zijn politieke taal. Het was de kern van zijn staatsmanschap. Het was zijn antwoord op de kwetsbaarheid van een jonge, multiculturele samenleving. Het was zijn overtuiging dat verschillen niet hoeven te leiden tot verdeeldheid, zolang leiders de moed hebben bruggen te bouwen.

Maar iedere politieke erfenis wordt pas werkelijk zichtbaar wanneer een volgende generatie haar opnieuw inhoud moet geven. Daarom spreken wij vandaag ook over Chandrikapersad Santokhi. Niet om hem naast Lachmon te plaatsen.

Iedere leider behoort tot zijn eigen tijd. Iedere generatie krijgt haar eigen opdracht. Lachmon moest een verdeelde samenleving leren vertrouwen op democratische samenwerking. Santokhi moest een partij vernieuwen, een land besturen in crisistijd en Suriname voorbereiden op een nieuwe economische toekomst.

In onze tijd betekent verbroedering ook goed bestuur, sociale rechtvaardigheid, economische verantwoordelijkheid, betrokkenheid van jongeren, volwaardige participatie van vrouwen, bescherming van de rechtsstaat én structurele erkenning van de diaspora. Die erkenning mag niet blijven steken in warme woorden of incidentele bijdragen. Zij vraagt om instituties, beleid en wederkerigheid. De gedachte van verbroedering krijgt daarmee een nieuwe dimensie: nationale verbondenheid houdt niet op bij de geografische grens van Suriname.

Daarom draagt deze lezing de titel: Van Verbroedering naar Vernieuwing.

Niet omdat verbroedering achter ons ligt. Integendeel. Vernieuwing zonder verbroedering wordt richtingloos. Maar verbroedering zonder vernieuwing wordt herinnering. De opdracht van onze generatie is beide met elkaar te verbinden.

Suriname staat opnieuw op een kruispunt. De ontwikkeling van olie en gas kan de komende decennia ingrijpend bepalen. Daarom plaats ik dit vraagstuk bewust vooraan in mijn betoog. De eerste vraag is niet hoeveel het land zal ontvangen, maar welk Suriname wij met deze tijdelijke rijkdom willen opbouwen. Zonder goed bestuur kan welvaart verdampen; zonder sociale rechtvaardigheid kan groei de ongelijkheid verdiepen; zonder nationale visie kunnen economische kansen nieuwe verdeeldheid scheppen.

Daarom is de les van Jagernath Lachmon juist nu zo belangrijk. Een land wordt niet groot door wat het bezit. Een land wordt groot door hoe het met zijn bezit omgaat. Door de kwaliteit van zijn instituties. Door de betrouwbaarheid van zijn bestuur. Door de waardigheid waarmee burgers elkaar behandelen. Door de bereidheid van leiders om het algemeen belang boven het eigen belang te plaatsen.

Politici; Bestuurders; Ondernemers; Wetenschappers; Jongeren; Vrouwen; De diaspora. Burgers binnen en buiten Suriname. Allen maken zij deel uit van dezelfde nationale opdracht. Wie de toekomst van Suriname wil bouwen, moet daarom niet alleen denken in termen van grondgebied, maar ook in termen van mensen, kennis, netwerken en verbondenheid.

HOOFDSTUK I

Olie en gas als nationale opdracht

> *"Sommige generaties erven een land. Andere generaties bepalen de richting waarin dat land zich zal ontwikkelen. Wij behoren tot die laatste generatie."*

De olie- en gasontwikkeling is groter dan één president, één regering of één politieke partij. Zij raakt de verantwoordelijkheid van de hele samenleving. Suriname bevindt zich op een historisch kantelpunt: naast landbouw, goud, hout en andere sectoren ontstaat een nieuwe inkomstenbron die ruimte kan scheppen voor structurele ontwikkeling, maar alleen wanneer daar vooraf duidelijke publieke keuzes over worden gemaakt.

Olie en gas zijn geen ontwikkelingsmodel op zichzelf. Zij zijn een middel om een breder ontwikkelingsmodel mogelijk te maken. De geschiedenis laat zien dat grondstoffenrijkdom zonder sterke instituties kan leiden tot verspilling, afhankelijkheid, corruptie en grotere ongelijkheid. De werkelijke vraag luidt daarom: welke samenleving willen wij boven die zeebodem bouwen?

De les van 1975

Suriname heeft eerder voor zo'n beslissend moment gestaan. Bij de onafhankelijkheid in 1975 ontbrak het het land niet aan financiële mogelijkheden. Nederland stelde omvangrijke ontwikkelingsmiddelen beschikbaar en de jonge republiek begon met grote verwachtingen. Toch bleek geld alleen niet voldoende om een stabiele democratische staat op te bouwen.

Vijf jaar later werd de gekozen regering door militairen omvergeworpen. Het zou te eenvoudig zijn die staatsgreep uitsluitend aan zwak bestuur toe te schrijven. Maar bestuurlijke spanningen, onvoldoende sterke instituties en afnemend vertrouwen maakten de democratische rechtsorde wel kwetsbaar. De pijnlijke les is dat een land financiële middelen kan bezitten en toch zijn vrijheid kan verliezen wanneer parlement, rechterlijke macht, openbaar bestuur, toezicht en maatschappelijke tegenmacht niet sterk genoeg zijn.

Daarom mogen wij bij olie en gas niet dezelfde denkfout maken. De hoofdvraag is niet alleen hoeveel geld binnenkomt en waaraan het wordt besteed. De hoofdvraag is of de instituties sterk genoeg zijn om die rijkdom eerlijk, deskundig en democratisch te beheren. Institutionele versterking moet aan de inkomsten voorafgaan, niet pas beginnen wanneer het geld er al is.

Het antwoord begint bij een transparant en wettelijk verankerd beheer van de opbrengsten. Een deel moet economische schokken opvangen, een deel moet voor toekomstige generaties worden gespaard en een deel moet aantoonbaar worden geïnvesteerd in onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur, betaalbare energie, ondernemerschap en productieve sectoren. Parlementaire controle, onafhankelijke toetsing en openbare verantwoording zijn daarbij geen hinderpalen, maar voorwaarden voor vertrouwen.

Juist hier ontmoeten economie, democratie en sociale rechtvaardigheid elkaar. De opbrengsten behoren niet aan een regering van vandaag, maar aan het Surinaamse volk en ook aan de generaties van morgen. Zonder goed bestuur wordt rijkdom kwetsbaar. Zonder rechtsstaat wordt welvaart onzeker. Zonder eerlijke spreiding verliest groei haar legitimiteit.

Dat vraagt bestuurlijke volwassenheid: ministers die rekenschap afleggen, een parlement dat werkelijk controleert, onafhankelijke rechters, professionele toezichthouders, vrije media en burgers die zonder angst kunnen spreken. Hier herkennen wij Lachmons filosofie van vertrouwen. Olie-inkomsten kunnen pas tot duurzame welvaart leiden wanneer burgers erop kunnen vertrouwen dat regels voor iedereen gelden en het algemeen belang vooropstaat.

Suriname hoeft die institutionele opbouw niet alleen te dragen. In de diaspora werken juristen, accountants, economen, ingenieurs, wetenschappers, bestuurders en toezichthouders met jarenlange ervaring. Hun kennis kan worden ingezet om wetgeving te verbeteren, publieke organisaties te versterken, onafhankelijke controle op te bouwen en jonge professionals op te leiden. Niet om de leiding van Suriname over te nemen, maar om op verzoek en op basis van gelijkwaardigheid capaciteit te helpen opbouwen.

Daarmee verbinden wij de lessen van 1975 aan de mogelijkheden van morgen. Investeer niet alleen in wegen, havens en industrie, maar ook in rechtsstaat, goed bestuur en menselijk talent. Maak van de diaspora een structurele kennispartner. Natuurlijke hulpbronnen raken ooit uitgeput; sterke instituties en goed opgeleide mensen kunnen generaties meegaan.

Vernieuwing vraagt om een ideologisch kompas

Maar vernieuwing gaat niet alleen over nieuwe mensen, nieuwe structuren of een nieuwe manier van politiek bedrijven. Er ligt een fundamentelere vraag: Waar staat de VHP ideologisch voor?

Een politieke partij die verantwoordelijkheid wil dragen voor de toekomst van een land, moet meer zijn dan een verkiezingsorganisatie. Zij moet herkenbare beginselen hebben.

Burgers moeten niet alleen weten *wie* de VHP vertegenwoordigt, maar vooral *waarom* de VHP bepaalde keuzes maakt en *welke samenleving* zij uiteindelijk wil realiseren.

Naar mijn overtuiging verdient daarom een moderne sociaaldemocratische koers serieuze overweging. Niet als een dogma uit het verleden, maar als een eigentijdse politieke visie voor Suriname.

Een sociaaldemocratie waarin economische ontwikkeling en ondernemerschap worden gestimuleerd, maar waarin de markt nooit het laatste woord heeft. Een samenleving waarin wie hard werkt en onderneemt vooruit kan komen, maar waarin de overheid tegelijkertijd verantwoordelijkheid draagt voor goed onderwijs, gezondheidszorg, bestaanszekerheid en bescherming van mensen die niet op eigen kracht kunnen meekomen.

Dat betekent dat groei niet alleen wordt gemeten aan productiecijfers, olie-inkomsten of investeringen, maar aan tastbare vooruitgang voor burgers: beter onderwijs, toegankelijke zorg, bestaanszekerheid, fatsoenlijk werk, betaalbare voorzieningen en werkelijke kansen voor jongeren in alle districten.

Juist in het olie- en gastijdperk wordt die keuze beslissend. Een moderne sociaaldemocratische koers verwerpt ondernemerschap en marktwerking niet; zij geeft er richting aan. De staat stelt heldere regels, bewaakt het publieke belang en zorgt dat tijdelijke grondstoffeninkomsten worden omgezet in duurzame, breed gedeelde welvaart.

Daar raakt de sociaaldemocratische gedachte aan de politieke erfenis van Jagernath Lachmon. Zijn emancipatiestrijd ging uiteindelijk over verheffing, gelijkwaardigheid en politieke participatie. Zijn verbroederingspolitiek ging over het overstijgen van groepen en het zoeken naar een samenleving waarin verschillende bevolkingsgroepen gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen.

De volgende stap moet zijn dat die verbondenheid ook een sociaal-economische betekenis krijgt. Verbroedering kan niet alleen betekenen dat wij elkaar respecteren. Zij moet ook betekenen dat wij verantwoordelijkheid voor elkaar dragen. Daarom zie ik een duidelijke ontwikkelingslijn:

> van emancipatie naar verbroedering, van verbroedering naar solidariteit, van solidariteit naar sociale rechtvaardigheid en van nationale verbondenheid naar mondiale verbondenheid.

Die laatste stap brengt ons bij Diasporavisie 2050. Ook de diaspora moet binnen zo'n moderne sociaaldemocratische visie niet uitsluitend worden beschouwd als bron van geld en investeringen. Het gaat eveneens om kennis, maatschappelijke ontwikkeling, onderwijs, instituties, kansen voor jongeren en solidariteit tussen Surinamers binnen en buiten de landsgrenzen.

Zo kan de VHP haar historische opdracht opnieuw definiëren. Niet door haar verleden los te laten, maar door dat verleden te vertalen naar een politieke overtuiging voor de eenentwintigste eeuw.

Verbroedering geeft ons de morele basis. Sociaaldemocratie kan ons het sociaal-economische kompas geven. Diasporavisie 2050 verbreedt die verbondenheid naar de mondiale Surinaamse natie. Dat is naar mijn overtuiging een debat dat binnen de VHP gevoerd moet worden.

HOOFDSTUK II

Jagernath Lachmon: de staatsman van de verbroedering

> *"Staatsmanschap is de kunst om verder te kijken dan de eigen generatie."*

Er zijn politici die hun tijd beheersen. En er zijn politici die hun tijd overstijgen.

De eersten worden herinnerd om de verkiezingen die zij wonnen, de regeringen die zij vormden of de wetten die zij tot stand brachten. Hun betekenis is vaak verbonden met een bepaalde politieke periode.

De laatsten laten iets na dat groter is dan henzelf. Zij geven richting aan het denken van een samenleving. Hun invloed blijft voelbaar, ook wanneer zij allang niet meer deelnemen aan het publieke debat. Jagernath Lachmon behoorde tot die laatste categorie.

Hij was jurist, parlementariër, partijleider en onderhandelaar. Maar bovenal was hij een staatsman. Niet omdat hij nooit fouten maakte – geen mens is onfeilbaar – maar omdat hij steeds opnieuw het algemeen belang boven het partijbelang wist te plaatsen. Hij begreep dat politieke macht slechts tijdelijk is, terwijl de gevolgen van politieke keuzes generaties kunnen beïnvloeden. Juist daarin onderscheidde hij zich.

De geboorte van een politieke overtuiging

Juist in deze context ontwikkelde Lachmon zijn politieke denken. Hij zag diversiteit niet als een probleem dat moest worden opgelost, maar als een werkelijkheid die verstandig bestuur vroeg. De vraag was niet hoe verschillen konden verdwijnen, maar hoe zij konden worden omgezet in een bron van gezamenlijke kracht. Die gedachte zou uitgroeien tot het fundament van zijn hele politieke leven.

De jurist als verdediger van de rechtsstaat

Dat Jagernath Lachmon rechten studeerde, was geen toevalligheid. Voor hem was het recht veel meer dan een verzameling regels. Het was de manier waarop een samenleving haar vrijheid beschermt tegen willekeur. De rechtsstaat vormt immers het schild van de burger tegenover de macht van de overheid. Deze overtuiging zou zijn politieke loopbaan diepgaand beïnvloeden. Hij geloofde dat democratie niet alleen bestaat uit verkiezingen.

Democratie vraagt onafhankelijke rechters, een krachtig parlement, vrije media en politieke leiders die bereid zijn de grenzen van hun eigen macht te respecteren.

De oprichting van de VHP

Lachmon begreep dat iedere bevolkingsgroep recht had op politieke emancipatie en volwaardige vertegenwoordiging. Maar hij begreep ook dat emancipatie zonder verbinding kon leiden tot verdeeldheid. Daarom koos hij uiteindelijk niet voor afzondering, maar voor verbroedering.

Wanneer een beweging uitsluitend haar eigen achterban blijft vertegenwoordigen, dreigt zij uiteindelijk gevangen te raken binnen de grenzen van haar eigen succes. Daarom begon hij al vroeg na te denken over een bredere opdracht. Niet alleen emancipatie. Maar integratie. Niet alleen vertegenwoordiging. Maar samenwerking. Niet alleen identiteit. Maar nationale verbondenheid. Hier ligt de oorsprong van wat later de politiek van de verbroedering zou worden genoemd.

Verbroedering als staatsfilosofie

Het woord "verbroedering" wordt vaak gebruikt, maar zelden werkelijk uitgelegd. Voor Jagernath Lachmon betekende verbroedering niet dat verschillen moesten verdwijnen. Hij wist dat mensen verschillende religies, talen, culturele tradities en politieke overtuigingen hebben. Juist daarom was verbroedering noodzakelijk.

Verbroedering betekent dat verschillen niet worden ontkend, maar erkend en overbrugd. Zij vraagt om wederzijds respect. Om bereidheid tot dialoog. Om het besef dat de toekomst van Suriname niet kan worden gebouwd door één bevolkingsgroep alleen, maar uitsluitend door alle Surinamers gezamenlijk.

Daarmee gaf Lachmon inhoud aan een politieke filosofie die ook vandaag niets aan actualiteit heeft verloren. In een wereld waarin polarisatie steeds vaker het publieke debat bepaalt, blijft zijn boodschap verrassend modern. Democratie vraagt niet om mensen die hetzelfde denken. Zij vraagt om mensen die ondanks hun verschillen bereid blijven samen te werken.

Zijn opstelling rond de onafhankelijkheid van Suriname is daarvan wellicht het bekendste voorbeeld. Hij verzette zich niet tegen onafhankelijkheid als ideaal. Hij stelde wel de vraag of een beslissing van zo'n historische omvang alleen duurzaam kon zijn wanneer zij werd gedragen door een zo breed mogelijke maatschappelijke consensus.

Die opstelling maakte hem niet altijd populair. Maar geschiedenis leert dat staatslieden zich soms moeten laten leiden door verantwoordelijkheid in plaats van populariteit.

Lachmon koos voor de lange termijn. Hij keek verder dan de volgende verkiezing. Hij keek naar de volgende generatie. Dat onderscheid maakt het verschil tussen een politicus en een staatsman.

Toen de democratie werd omvergeworpen

Op 25 februari 1980 werd de democratische ontwikkeling van Suriname met geweld onderbroken. Militairen grepen de macht, de constitutionele orde werd buiten werking gesteld en gekozen instellingen verloren hun positie. Wat in enkele uren werd afgebroken, had generaties gekost om op te bouwen: het vertrouwen dat politieke macht uit vrije verkiezingen voortkomt en door het recht wordt begrensd.

De jaren daarna maakten duidelijk wat er verloren was gegaan. Vrijheden werden beperkt, politieke tegenstand werd onderdrukt en angst kreeg een plaats in het openbare leven. De Decembermoorden van 1982 vormden het dieptepunt: vijftien vooraanstaande tegenstanders van het militaire bewind werden in Fort Zeelandia gedood. De rechtsstaat was niet langer een abstract beginsel. Haar afwezigheid werd een pijnlijke werkelijkheid.

Lachmons weg terug naar de democratie

Voor Jagernath Lachmon begon toen een van de zwaarste opdrachten van zijn politieke leven. Hij beschikte niet over wapens en zocht geen vergelding. Zijn middelen waren politieke volharding, overleg en vasthouden aan de constitutionele weg. Hij weigerde de militaire macht als een normale vervanging van de democratie te aanvaarden, maar bleef tegelijk zoeken naar een vreedzame uitweg die nieuw geweld kon voorkomen.

Lachmon droeg bij aan de samenwerking van de oude democratische partijen en aan het proces dat leidde naar de Grondwet van 1987 en de terugkeer van algemene verkiezingen. Die weg was langzaam en soms omstreden, maar zij herstelde het uitgangspunt dat burgers - en niet de kazerne - bepalen wie het land regeert. Ook na de telefooncoup van 1990 bleef hij staan voor herstel langs parlementaire en democratische weg.

Hier toonde verbroedering haar diepste betekenis. Zij was niet alleen samenwerking tussen bevolkingsgroepen, maar ook het vermogen om na onderdrukking een democratische gemeenschap opnieuw op te bouwen. Lachmon begreep dat een duurzame terugkeer van de democratie niet kon rusten op wraak. Zij moest rusten op recht, verkiezingen en de bereidheid politieke tegenstanders opnieuw als medeburgers te erkennen.

De ware betekenis van Jagernath Lachmon ligt uiteindelijk niet besloten in de functies die hij bekleedde of de verkiezingen die hij won. Zijn grootste nalatenschap is een politieke cultuur. Een cultuur waarin democratie wordt verbonden met respect. Waarin macht

wordt begrensd door de rechtsstaat. Waarin politieke tegenstanders niet als vijanden worden beschouwd, maar als medeburgers met wie het gesprek moet worden gevoerd.

Dat is geen vanzelfsprekendheid. Het is een keuze. Een keuze die iedere generatie opnieuw moet maken. Daarom behoort de erfenis van Jagernath Lachmon niet uitsluitend toe aan de VHP. Zij behoort toe aan Suriname. Aan iedereen die gelooft dat vrijheid alleen duurzaam kan zijn wanneer zij gepaard gaat met verantwoordelijkheid. Aan iedereen die begrijpt dat nationale eenheid niet ontstaat door verschillen uit te wissen, maar door ze te verbinden. Aan iedereen die beseft dat democratie niet leeft van overwinning alleen, maar van vertrouwen.

Die zoektocht brengt ons bij een volgende fase in de politieke en democratische ontwikkeling van Suriname, bij de verdere ontwikkeling van de VHP en bij de opkomst van Chandrikapersad Santokhi.

HOOFDSTUK III

Van emancipatie naar nationale verbondenheid

> *"De grootste eer die men een staatsman kan bewijzen, is niet zijn woorden te herhalen, maar zijn beginselen verder te ontwikkelen."*

Toen Jagernath Lachmon op 19 oktober 2001 overleed, verloor Suriname niet alleen een partijleider. Het verloor een moreel kompas. Meer dan een halve eeuw had hij richting gegeven aan de politieke ontwikkeling van de Vooruitstrevende Hervormingspartij. Zijn gezag berustte niet uitsluitend op zijn functie, maar op het vertrouwen dat hij gedurende tientallen jaren had opgebouwd.

Dat vertrouwen kon niet eenvoudig worden overgedragen. Geen enkele partij kiest immers een nieuwe Jagernath Lachmon. Een staatsman laat zich niet benoemen. Hij groeit in de geschiedenis. Juist daarom begon na zijn overlijden een nieuwe fase. Niet alleen voor de VHP. Maar ook voor Suriname.

De VHP moest zichzelf deze vraag stellen. Was zij de partij van Jagernath Lachmon? Of was zij de partij van de idealen waarvoor Jagernath Lachmon had gestaan? Dat verschil is fundamenteel. Wanneer een partij afhankelijk blijft van één leider, verliest zij na diens vertrek haar richting. Wanneer een partij haar waarden weet te bewaren, kan zij zichzelf steeds opnieuw vernieuwen. Juist daarin lag de kracht van de VHP. Het overlijden van Jagernath Lachmon betekende geen einde. Het betekende een opdracht.

Ramdien Sardjoe als bewaker van de continuïteit

Na het overlijden van Jagernath Lachmon in 2001 stond de VHP voor een kwetsbare overgang. Het gezag van een leider die de partij meer dan een halve eeuw had gevormd, kon niet eenvoudig worden overgedragen. Ramdien Sardjoe nam in die periode een historische verantwoordelijkheid op zich: hij moest de eenheid bewaren zonder zich als een nieuwe Lachmon te presenteren.

Zijn betekenis lag vooral in continuïteit, bestuurlijke rust en politieke gematigdheid. Sardjoe hield de partij bijeen, bewaakte de traditie van overleg en samenwerking en voorkwam dat de strijd om de opvolging de organisatie zou verzwakken. Als vicepresident van Suriname droeg hij bovendien regeringsverantwoordelijkheid en bleef hij de VHP verbinden met het bredere nationale bestuur.

Continuïteit is niet hetzelfde als stilstand. Juist doordat Sardjoe de overgang ordelijk begeleidde, ontstond ruimte voor een volgende generatie. Zijn leiderschap vormde de noodzakelijke brug tussen Lachmons morele gezag en de vernieuwingsopdracht die later onder Chandrikapersad Santokhi nadrukkelijker gestalte zou krijgen.

Terwijl de partij haar eigen toekomst overdacht, veranderde ook Suriname. Een nieuwe generatie groeide op. Jongeren voelden zich minder gebonden aan traditionele politieke loyaliteiten. Globalisering bracht nieuwe economische kansen, maar ook nieuwe onzekerheden. Technologische ontwikkelingen veranderden de manier waarop burgers met elkaar communiceerden.

En buiten Suriname ontstond een steeds grotere gemeenschap van betrokken Surinamers die, ondanks de afstand, actief wilden bijdragen aan de ontwikkeling van hun geboorteland. Deze veranderingen konden niet zonder gevolgen blijven voor de politiek. De vragen waarmee burgers zich bezighielden veranderden. Onderwijs; werkgelegenheid; veiligheid; goed bestuur; economische ontwikkeling; klimaat; digitalisering; internationale samenwerking. Steeds minder werd de politiek uitsluitend beoordeeld op haar historische wortels. Steeds vaker werd gevraagd welke oplossingen zij bood voor de toekomst. Dat gold ook voor de VHP.

De voltooiing van Lachmons gedachte

Hier voltrekt zich een opmerkelijke ontwikkeling. Veel mensen beschouwen de openstelling van de VHP voor alle bevolkingsgroepen als een breuk met haar geschiedenis. Ik zie dat anders. Juist wie de politieke filosofie van Jagernath Lachmon goed bestudeert, ziet dat deze ontwikkeling een logische voortzetting is van zijn denken.

Lachmon begon met emancipatie. Maar zijn einddoel was altijd nationale verbondenheid. Hij begreep dat een partij haar oorsprong nooit mag verloochenen. Maar hij wist ook dat een partij die werkelijk betekenis wil hebben uiteindelijk verantwoordelijkheid moet dragen voor de gehele samenleving. Daarom ligt de geschiedenis van de VHP niet besloten in één bevolkingsgroep. Zij ligt besloten in een idee. Het idee dat Suriname alleen sterker wordt wanneer verschillen niet worden uitgebuit, maar verbonden. Dat idee zou in de eenentwintigste eeuw een nieuwe vertaling krijgen.

Rond het begin van de eenentwintigste eeuw begon zich binnen de VHP een nieuwe generatie leiders af te tekenen. Zij had een andere maatschappelijke achtergrond. Een andere bestuurlijke ervaring. Een andere politieke stijl. Maar zij stond voor dezelfde fundamentele opdracht. Hoe behoud je vertrouwen in een samenleving die verandert? Hoe houd je een partij relevant zonder haar identiteit te verliezen? Hoe maak je van verbroedering een eigentijds politiek programma?

Op deze vragen kreeg Chandrikapersad Santokhi een beslissende invloed. Zijn leiderschap betekende geen breuk met Lachmon, maar een nieuwe fase: van het bewaren van een politieke traditie naar het organisatorisch verbreden van de VHP en het opeisen van nationale regeringsverantwoordelijkheid. Die ontwikkeling verdient een concrete én kritische beoordeling.

HOOFDSTUK IV

De beproeving van leiderschap

> *"Leiders worden niet gevormd door tijden van voorspoed. Zij worden gevormd door de wijze waarop zij omgaan met tegenslag."*

Santokhi en de vernieuwing van de VHP

Toen Santokhi in 2011 het voorzitterschap van de VHP overnam, stond hij voor een dubbele opdracht. Hij moest de historische identiteit van de partij respecteren en haar tegelijk openstellen voor een veranderde samenleving. Onder zijn leiding presenteerde de VHP zich nadrukkelijker als een nationale, multi-etnische volkspartij: niet uitsluitend verbonden met één bevolkingsgroep, maar gericht op alle Surinamers.

Die verbreding gaf een eigentijdse invulling aan Lachmons ideaal. Lachmon had de weg geopend van emancipatie naar verbroedering; Santokhi probeerde die ontwikkeling organisatorisch te vertalen naar bredere kandidatenlijsten, nieuwe maatschappelijke groepen en een sterkere nadruk op deskundigheid, jongeren en vrouwen. Niet ieder voornemen werd volledig verwezenlijkt, maar de richting veranderde zichtbaar.

Santokhi behoorde tot een latere generatie dan Lachmon en zijn rol moet daarom zorgvuldig worden onderscheiden. Hij leidde niet de eerste terugkeer naar verkiezingen in 1987. Zijn bijdrage lag in de daaropvolgende strijd om de democratische rechtsstaat duurzaam te maken: eerst binnen politie en justitie, later als minister, oppositieleider en partijvoorzitter. Daarbij stelde hij tegenover de erfenis van militaire machtsuitoefening het beginsel dat verandering via wet, instituties en verkiezingen moet plaatsvinden.

De democratische machtswisseling van 2020

Bij de verkiezingen van 2020 werd de vernieuwde VHP de grootste politieke partij. Santokhi speelde vervolgens een centrale rol bij het vormen van een brede coalitie en bij de vreedzame overdracht van de regeringsmacht. In een land waar de democratie in 1980 met wapens was omvergeworpen en in 1990 opnieuw was onderbroken, had dat een bijzondere betekenis: politieke verandering vond plaats door de stem van de burger en binnen de constitutionele orde.

Dat moment paste in de traditie van Lachmon: macht verkrijgen door verkiezingen en samenwerking, en macht uitoefenen binnen de grenzen van de rechtsstaat. Tegelijk begon

toen de moeilijkste fase. De verwachtingen waren hoog, terwijl de financiële en maatschappelijke ruimte beperkt was.

Crisisbestuur en economische stabilisatie

Santokhi trad aan in een periode van hoge staatsschuld, monetaire ontwrichting, afnemende koopkracht en de wereldwijde coronapandemie. Zijn regering koos voor financieel-economische hervormingen, schuldherschikking en herstel van internationale relaties. Daarmee werd geprobeerd het vertrouwen in de Surinaamse staat te herstellen en opnieuw toegang te krijgen tot internationale samenwerking en financiering.

Die koers vroeg zware offers van de bevolking. Inflatie, prijsstijgingen en bezuinigingen raakten juist mensen met lage en middeninkomens. Een eerlijke beoordeling moet daarom twee werkelijkheden erkennen: stabilisatie was noodzakelijk, maar de sociale bescherming en uitleg schoten te vaak tekort. Financieel herstel krijgt pas betekenis wanneer burgers verbetering ervaren in bestaanszekerheid, onderwijs, zorg en werkgelegenheid.

Voorbereiding op het olie- en gastijdperk

Tot Santokhi's historische opdracht behoorde ook het voorbereiden van Suriname op het olie- en gastijdperk. Economische stabilisatie, geloofwaardige internationale betrekkingen en sterkere publieke instituties zijn noodzakelijke voorwaarden om toekomstige inkomsten verantwoord te beheren. Olie en gas mogen niet dienen om oude patronen te financieren, maar moeten de basis leggen voor economische diversificatie en menselijk kapitaal.

Juist hier ontmoet zijn bestuurlijke opdracht de sociaaldemocratische koers van deze lezing. Groei moet worden omgezet in breed gedeelde vooruitgang en bescherming van toekomstige generaties. Dat vraagt transparant beheer, parlementaire controle, een spaar- en stabilisatiefonds en gerichte investeringen in onderwijs, gezondheidszorg, infrastructuur en duurzame werkgelegenheid.

Een evenwichtige beoordeling

Een Jagernath Lachmon Lezing mag deze periode niet tot een lofrede maken. Naast resultaten waren er teleurstellingen over bestuurlijke vernieuwing, communicatie, integriteit en de afstand tussen politiek en burger. De electorale terugslag maakte zichtbaar dat vertrouwen nooit definitief wordt verworven. Een democratisch leider moet niet alleen hervormen, maar ook luisteren, verantwoorden en waar nodig corrigeren.

De historische lijn wordt daarmee helder. Lachmon legde het morele fundament van verbroedering. Sardjoe bewaakte de continuïteit in een kwetsbare overgang. Santokhi verbreedde de partij en droeg regeringsverantwoordelijkheid in een tijd van crisis en

nieuwe economische mogelijkheden. Geen van deze rollen is voltooid of boven kritiek verheven. Samen tonen zij wel hoe een politieke traditie alleen kan voortbestaan wanneer iedere generatie haar opnieuw inhoud geeft.

Een moderne sociaaldemocratische visie houdt daarom niet op bij de landsgrenzen. Zij verbindt economische ontwikkeling, solidariteit en de kennis van Surinamers wereldwijd. Daarmee komen wij bij Diasporavisie 2050.

HOOFDSTUK V

Van verbroedering naar mondiale verbondenheid: Diasporavisie 2050

> *"De Surinaamse natie is groter dan haar grondgebied. Zij leeft ook in de mensen die zich, waar ter wereld zij ook wonen, duurzaam met Suriname verbonden weten."*

Een vraag die bleef terugkomen

Dames en heren, voordat ik de voorstellen uit Diasporavisie 2050 met u deel, wil ik vertellen waarom ik dit boek heb geschreven. Het is niet ontstaan omdat ik op een dag besloot nog een beleidsnota aan Suriname toe te voegen. Het groeide uit een vraag die in verschillende perioden van mijn leven steeds terugkeerde: waarom benut Suriname de kennis, ervaring en betrokkenheid van zijn mensen buiten het land nog zo weinig?

Als advocaat ontmoette ik Surinamers die elders een bestaan hadden opgebouwd, maar zich emotioneel en maatschappelijk met hun geboorteland verbonden bleven voelen. Als onderzoeker en publicist zag ik hoeveel kennis over recht, bestuur, economie en samenleving in de diaspora aanwezig is. Als voorzitter van VHP Nederland merkte ik tegelijk hoe vaak die betrokkenheid afhankelijk bleef van persoonlijke contacten, losse projecten of de politieke belangstelling van het moment.

Die zoektocht heeft ook binnen VHP Nederland een voorgeschiedenis. Al op 15 januari 2012 organiseerde VHP Nederland een diasporaconferentie, waarvan een beeldverslag op YouTube verscheen. Die bijeenkomst verdient een plaats in dit verhaal: de aandacht voor de diaspora begon niet met mijn boek. Zij herinnert ons eraan dat betrokkenheid al langer aanwezig is. De vraag die ik daaraan verbind, is hoe wij van een ontmoeting duurzame samenwerking maken. Hoe zorgen wij dat kennis en goede wil ook jaren later hun weg naar Suriname blijven vinden?

Waarom ik Diasporavisie 2050 schreef

Uit mijn ervaringen en die bredere zoektocht ontstond mijn boek Diasporavisie 2050, met als ondertitel Van territoriale staat naar mondiale Surinaamse natie.

Het werd op 20 juli 2026 in Amsterdam gepubliceerd.

Het is geen partijpolitiek manifest of kant-en-klaar regeringsprogramma. Ik wil ermee een stap helpen zetten van incidentele betrokkenheid naar een blijvende plaats voor de diaspora in de toekomst van Suriname.

De kernvraag is eenvoudig: bestaat de Surinaamse natie alleen uit de mensen die binnen de landsgrenzen wonen, of ook uit degenen die elders leven maar zich duurzaam met Suriname verbonden weten? Voor mij is het antwoord helder. De Republiek Suriname heeft haar grondgebied, haar Grondwet en haar democratische instituties. Maar de Surinaamse natie is groter dan haar grondgebied. Zij leeft ook in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Cayenne, Miami, Toronto en op vele andere plaatsen.

Dat besef verandert de verhouding. De diaspora is dan niet langer alleen de familie die geld overmaakt wanneer thuishulp nodig is. Zij wordt een partner in de toekomst van het land. Niet iemand die op afstand voorschrijft wat Suriname moet doen, maar iemand die kennis deelt, investeert, opleidt, deuren opent en samenwerkt op basis van respect en wederkerigheid.

Van goede wil naar duurzame samenwerking

Stelt u zich een Surinaamse arts in Nederland voor die jaarlijks jonge artsen in Paramaribo wil begeleiden. Of een ingenieur die kan helpen bij waterbeheer, een ondernemer die toegang heeft tot internationale markten, een docent die digitaal onderwijs kan verzorgen, of een jurist die ervaring met sterke instituties wil overdragen. Zulke bereidheid bestaat al. Wat vaak ontbreekt, is een betrouwbare weg waarlangs die bereidheid Suriname kan bereiken.

Daarom stelt Diasporavisie 2050 voor om de samenwerking duurzaam te organiseren. Een Nationale Diasporaraad kan luisteren, adviseren en mensen met elkaar verbinden, zonder de plaats van regering of parlement over te nemen. Diaspora-instituten in Suriname en in belangrijke diasporalanden kunnen ervoor zorgen dat een goed idee niet meer verdwijnt omdat niemand weet bij welke instantie men moet aankloppen. Een wettelijk kader kan continuïteit en transparantie bieden, zodat diasporabeleid niet afhankelijk blijft van toevallige contacten of een wisseling van regering.

Ook de regeling voor Personen van Surinaamse Afkomst kan uitgroeien tot meer dan een document voor toelating en verblijf. Een moderne PSA-regeling kan een toegangspoort worden tot kennisprogramma's, stages, ondernemerschap, culturele uitwisseling en deelname van jongeren. Over dubbele nationaliteit en mogelijke politieke vertegenwoordiging moet zorgvuldig en zonder haast worden gesproken. Maar wij mogen het gesprek daarover evenmin uit de weg gaan.

Vooral de tweede, derde en vierde generatie verdienen onze aandacht. Voor hen is de band met Suriname minder vanzelfsprekend. Die verbondenheid blijft alleen bestaan wanneer zij Suriname niet uitsluitend leren kennen uit verhalen van ouders en grootouders, maar het land zelf kunnen ervaren, er kunnen studeren, stage lopen, ondernemen en bijdragen. Wie jongeren geen plaats geeft in het verhaal van Suriname, verliest langzaam een deel van de mondiale Surinaamse natie.

Verbroedering zonder grenzen

Hier keert mijn verhaal terug naar Jagernath Lachmon.

Zijn verbroederingspolitiek leerde Surinamers binnen het land dat verschil geen verwijdering hoeft te betekenen. Diasporavisie 2050 trekt die gedachte door: ook afstand en migratie hoeven niet tot vervreemding te leiden. Nationale verbondenheid kan grenzen overstijgen wanneer zij wordt gedragen door vertrouwen, gelijkwaardigheid en verantwoordelijkheid.

Het boek pretendeert daarom niet alle antwoorden te geven. Het wil een beweging op gang brengen: van incidentele hulp naar duurzame samenwerking, van nostalgie naar toekomstgericht partnerschap en van een uitsluitend territoriale staat naar een mondiale Surinaamse natie. Niet om de verantwoordelijkheid van Suriname over te nemen, want de ontwikkeling van het land moet in Suriname zelf worden gedragen. Wel om alle Surinamers, waar zij ook wonen, de gelegenheid te geven medebouwer te zijn.

Dat is voor mij de levende lijn van Lachmon naar 2050. Lachmon bracht bevolkingsgroepen binnen Suriname dichter bij elkaar. Onze generatie moet de volgende brug bouwen: tussen Suriname en zijn mensen in de wereld. De toekomst begint niet bij olie, goud of economische cijfers alleen. Zij begint bij vertrouwen - tussen burgers, in de rechtsstaat en in de overtuiging dat de wereldwijde Surinaamse gemeenschap samen verantwoordelijkheid kan dragen voor het land dat haar verbindt.

HOOFDSTUK VI

De opdracht van de democratische rechtsstaat

> *"De democratische rechtsstaat is geen bezit van één generatie. Zij is een belofte aan de volgende."*

Dames en heren,

Democratie houdt niet op wanneer de stemmen zijn geteld. Zij krijgt pas werkelijk betekenis in een samenleving waarin de macht door het recht wordt begrensd, de meerderheid rekening houdt met minderheden en onafhankelijke rechters en vrije media hun werk kunnen doen. Democratie vraagt bovendien dat kritiek niet alleen wordt toegestaan, maar ook serieus wordt genomen.

Juist daarin ligt de beschermende kracht van de rechtsstaat. Zij beschermt de burger tegen willekeur en voorkomt dat macht onbeperkt kan worden uitgeoefend. Dat was de kern van Lachmons staatsrechtelijke overtuiging.

De rechtsstaat mag daarom nooit worden ingezet als instrument in een partijpolitieke strijd. Zij is het gezamenlijke huis waarin verschillende overtuigingen vreedzaam naast elkaar kunnen bestaan. Wie dat huis verzwakt om tijdelijk politiek voordeel te behalen, brengt uiteindelijk de vrijheid van iedereen in gevaar.

De Surinaamse geschiedenis heeft ons geleerd dat goed bestuur niet vanzelf ontstaat. Het vraagt integriteit, deskundigheid, openbaarheid en de bereidheid om verantwoording af te leggen. Wie een publieke functie bekleedt, moet beseffen dat deze functie geen persoonlijk bezit is. Het is tijdelijk vertrouwen dat door de samenleving wordt geschonken en waarvoor men steeds opnieuw rekenschap moet afleggen.

Die democratische opdracht geldt niet alleen voor de staat. Zij geldt evenzeer voor politieke partijen. Een partij die van de overheid transparantie, integriteit en democratisch bestuur verlangt, moet bereid zijn diezelfde waarden ook binnen de eigen organisatie toe te passen.

De interne verkiezingen van mei 2027

Met het oog op de interne verkiezingen die binnen de VHP voor mei 2027 zijn voorzien, gaat het daarom om méér dan de vraag wie de partij zal leiden. Het gaat ook om de politieke richting die wij gezamenlijk willen inslaan.

Die vernieuwingsopdracht is niet nieuw. Zij is al uitgewerkt in de *Notitie VHP Nederland over modernisering van VHP Suriname* en in de uitgebreidere nota *Modernisering van de Vooruitstrevende Hervormingspartij naar een toekomstbestendige partijorganisatie*, waarvoor ik op 9 november 2025 het voorwoord heb geschreven.

In deze stukken wordt gepleit voor een breed gesprek binnen de partij over onze politieke identiteit én over de manier waarop wij onze organisatie willen vernieuwen. Daarbij gaat het onder meer om eerlijke interne procedures, transparante verantwoording en een grotere invloed van jongeren en vrouwen. Ook de diaspora verdient een structurele plaats binnen de partij, terwijl belangenverstrengeling tussen publieke functies en partijfuncties zoveel mogelijk moet worden voorkomen.

Dit zijn geen voorstellen die van bovenaf kunnen worden opgelegd. Vernieuwing kan alleen slagen wanneer leden erbij worden betrokken, zich vrij kunnen uitspreken en daadwerkelijk invloed hebben op de keuzes die worden gemaakt.

Daarbij hoeven verschillen van inzicht een brede volkspartij niet te verzwakken. Integendeel: een open en inhoudelijke ideeënstrijd kan een partij juist nieuw leven inblazen. Laten wij daarom niet alleen spreken over personen en posities, maar vooral over de koers die wij met Suriname willen varen.

Welke uitgangspunten moeten ons daarbij leiden? Kiezen wij voor een sociaaldemocratische richting, voor een sociaalliberale koers of voor een politiek waarin duurzaamheid en bescherming van onze leefomgeving sterker centraal staan? Dat zijn geen etiketten waarmee wij elkaar moeten uitsluiten. Het zijn mogelijke richtingen die ons helpen de fundamentele vraag te beantwoorden: welke politieke keuzes brengen de bevolking werkelijk vooruit?

Een sociaaldemocratische koers legt de nadruk op solidariteit, bestaanszekerheid en een eerlijke verdeling van kansen en welvaart. Onderwijs, gezondheidszorg en bescherming tegen armoede mogen niet afhankelijk zijn van de dikte van iemands portemonnee. Natuurlijk moet er ruimte zijn voor ondernemerschap en economische groei, maar die groei moet uiteindelijk ook het leven verbeteren van mensen die daar niet vanzelf van profiteren.

Een sociaalliberale koers legt meer nadruk op persoonlijke vrijheid, gelijke kansen en ruimte voor eigen initiatief. Zij stelt de vraag hoe wij mensen in staat kunnen stellen zelfstandig en volwaardig aan de samenleving deel te nemen. Daarvoor zijn goed onderwijs, bescherming van grondrechten en een overheid nodig die onnodige barrières wegneemt, maar ook optreedt wanneer kansen structureel ongelijk zijn verdeeld.

Groene politiek voegt daaraan een andere, steeds dringender vraag toe: welk land willen wij nalaten aan onze kinderen en kleinkinderen? Hoe beschermen wij onze bossen, ons

water, onze leefomgeving en de gemeenschappen die daarvan afhankelijk zijn, terwijl wij tegelijkertijd onze olie- en gasvoorraden ontwikkelen?

Deze ideologische vragen zijn allerminst abstract. Wanneer Suriname straks over grotere olie-inkomsten beschikt, zullen wij concrete keuzes moeten maken. Besteden wij die inkomsten onmiddellijk, investeren wij in onderwijs en gezondheidszorg, stimuleren wij ondernemerschap of reserveren wij een belangrijk deel voor toekomstige generaties?

Waarschijnlijk zullen wij al deze dingen moeten doen. Maar de verhouding daartussen wordt bepaald door onze politieke overtuiging en door de prioriteiten die wij stellen.

Voor mij staat daarbij sociale rechtvaardigheid centraal. Economische ontwikkeling krijgt pas werkelijke betekenis wanneer ook de mensen worden bereikt die kwetsbaar zijn, weinig kansen hebben of onvoldoende profiteren van de groei. Maar juist binnen een democratische partij moeten leden die andere accenten willen leggen hun argumenten vrij naar voren kunnen brengen.

Na de ideeënstrijd samen verder

Dames en heren,

De VHP is een brede volkspartij. Binnen zo'n partij zijn verschillen van overtuiging niet alleen onvermijdelijk, maar ook waardevol. Die verschillen mogen echter nooit ontaarden in persoonlijke vijandschap, verdachtmakingen of een strijd die uitsluitend om posities draait.

De leden hebben recht op herkenbare voorstellen, transparante procedures en een eerlijke mogelijkheid om hun stem te laten horen. Kandidaten voor het leiderschap moeten daarom niet alleen uitleggen waarom zij zelf aan het roer willen staan. Zij moeten vooral duidelijk maken wat zij voor de partij en voor de samenleving willen bereiken.

Na een open en eerlijke verkiezing moet de partij vervolgens als eenheid verder kunnen gaan, met respect voor de uitslag en op basis van een gezamenlijk programma. Eenheid betekent niet dat alle verschillen verdwijnen. Zij betekent evenmin dat kritiek moet verstommen.

Ook degenen die de verkiezing niet hebben gewonnen, blijven medeverantwoordelijk voor de toekomst van de partij. Zij moeten zich gehoord en gerespecteerd weten. Tegelijkertijd rust op de gekozen leiding de bijzondere plicht om bruggen te bouwen, terwijl van andere stromingen mag worden verwacht dat zij constructief blijven bijdragen.

Juist hier wordt Lachmons ideaal van verbroedering opnieuw actueel: verschillen erkennen, stevig met elkaar debatteren en daarna toch samen verantwoordelijkheid dragen. Dat is geen teken van zwakte. Dat is democratische volwassenheid.

Een partij die deze waarden in haar eigen organisatie waarmaakt, versterkt ook haar geloofwaardigheid tegenover het land. Want wie Suriname democratisch wil besturen, moet beginnen met de democratie in eigen huis.

De rechtsstaat behoort niet toe aan één leider, aan één partij of aan één generatie. Zij behoort toe aan het volk.

En onze opdracht is helder: wij moeten haar sterker achterlaten dan wij haar hebben ontvangen.

Tot besluit

De opdracht aan een nieuwe generatie

> *"Een land wordt niet gebouwd door de generatie die het meeste bezit, maar door de generatie die het meeste verantwoordelijkheid durft te dragen"*

Dames en heren,

Jagernath Lachmon heeft Suriname geleerd dat democratie meer is dan een staatsvorm. Hij heeft ons geleerd dat democratie een manier van samenleven is. Een manier waarop verschillen niet leiden tot verwijdering, maar tot ontmoeting. Waarop politieke overtuigingen niet leiden tot vijandschap, maar tot debat. Waarop macht wordt begrensd door recht. En waarop vrijheid alleen duurzaam is wanneer zij wordt gedragen door verantwoordelijkheid.

Vandaag hebben wij ook stilgestaan bij het leiderschap van Chandrikapersad Santokhi. Zoals iedere leider zal ook hij uiteindelijk worden beoordeeld door de geschiedenis. Niet door de emoties van één verkiezing. Niet door de meningen van één generatie. Maar door de vraag welke fundamenten hij heeft helpen versterken voor degenen die na hem komen.

En juist daarom richt ik mij vandaag niet alleen tot politici. Ik richt mij tot iedere Surinamer - in Paramaribo, Nickerie, Marowijne, Amsterdam, Rotterdam, Miami, Toronto, Cayenne en waar ter wereld ook. Tot de student die zich afvraagt of hij zijn toekomst in Suriname kan opbouwen. Tot de ondernemer die werkgelegenheid wil creëren. Tot de leraar, de rechter, de journalist, de ambtenaar, de arts, de boer, de kunstenaar. En tot de diaspora die niet aan de zijlijn wil staan, maar als volwaardige en verantwoordelijke partner wil bijdragen.

Daarom wil ik hun één gedachte meegeven. Beschouw democratie nooit als vanzelfsprekend. Vrijheid is kwetsbaar. Verdraagzaamheid is kwetsbaar. De rechtsstaat is kwetsbaar. Vertrouwen is kwetsbaar. Alles wat kwetsbaar is, vraagt bescherming. Niet af en toe. Maar iedere dag. Dat is de opdracht die iedere generatie opnieuw ontvangt.

Wij beschikken over nieuwe economische mogelijkheden. Wij beschikken over talent. Wij beschikken over internationale contacten. Wij beschikken over een jonge generatie die creatiever, beter opgeleid en wereldwijzer is dan ooit tevoren. De vraag is daarom niet of

Suriname kansen heeft. De vraag is of wij de wijsheid hebben die kansen rechtvaardig te benutten.

Wanneer wij investeren in onderwijs. Wanneer wij onze democratische instituties versterken. Wanneer wij de rechtsstaat beschermen. Wanneer wij corruptie bestrijden. Wanneer wij jongeren kansen geven. Wanneer wij de diaspora niet alleen uitnodigen, maar structureel erkennen en verbinden. Wanneer wij kennis, kapitaal en netwerken laten circuleren tussen Suriname en de wereld. Dan zal Suriname niet alleen economisch groeien. Dan kan het uitgroeien tot een mondiale Surinaamse natie waarin vrijheid, rechtvaardigheid en verbondenheid elkaar versterken.

Misschien zal de geschiedenis zich over honderd jaar niet meer herinneren wie in een bepaald jaar minister was. Of wie een verkiezing won. Maar ik hoop dat zij zich één ding wel zal herinneren. Dat er een generatie was die begreep dat de toekomst van Suriname niet begint bij olie. Niet bij goud. Niet bij economische cijfers.

Maar bij vertrouwen. Vertrouwen tussen burgers. Vertrouwen in de rechtsstaat. Vertrouwen in de democratie. En vertrouwen dat wij, ondanks onze verschillen, samen één volk kunnen zijn.

Dat was de overtuiging van Jagernath Lachmon: wij bouwen het land door elkaar te verbinden. Dat is de opdracht van onze generatie: die verbondenheid vernieuwen voor een mondiale tijd. En dat is de belofte van Diasporavisie 2050: een Suriname dat zijn grenzen bewaakt, zijn rechtsstaat versterkt en tegelijk zijn wereldwijde gemeenschap als deel van de nationale toekomst omarmt.

Laat ons daarom de toekomst niet afwachten. Laat ons haar bouwen. Met moed. Met wijsheid. Met verdraagzaamheid. Met integriteit. En bovenal — met verbroedering.

Ik dank u.

Mr. Dr. Lachman Soedamah
24 september 2026 · Amsterdam